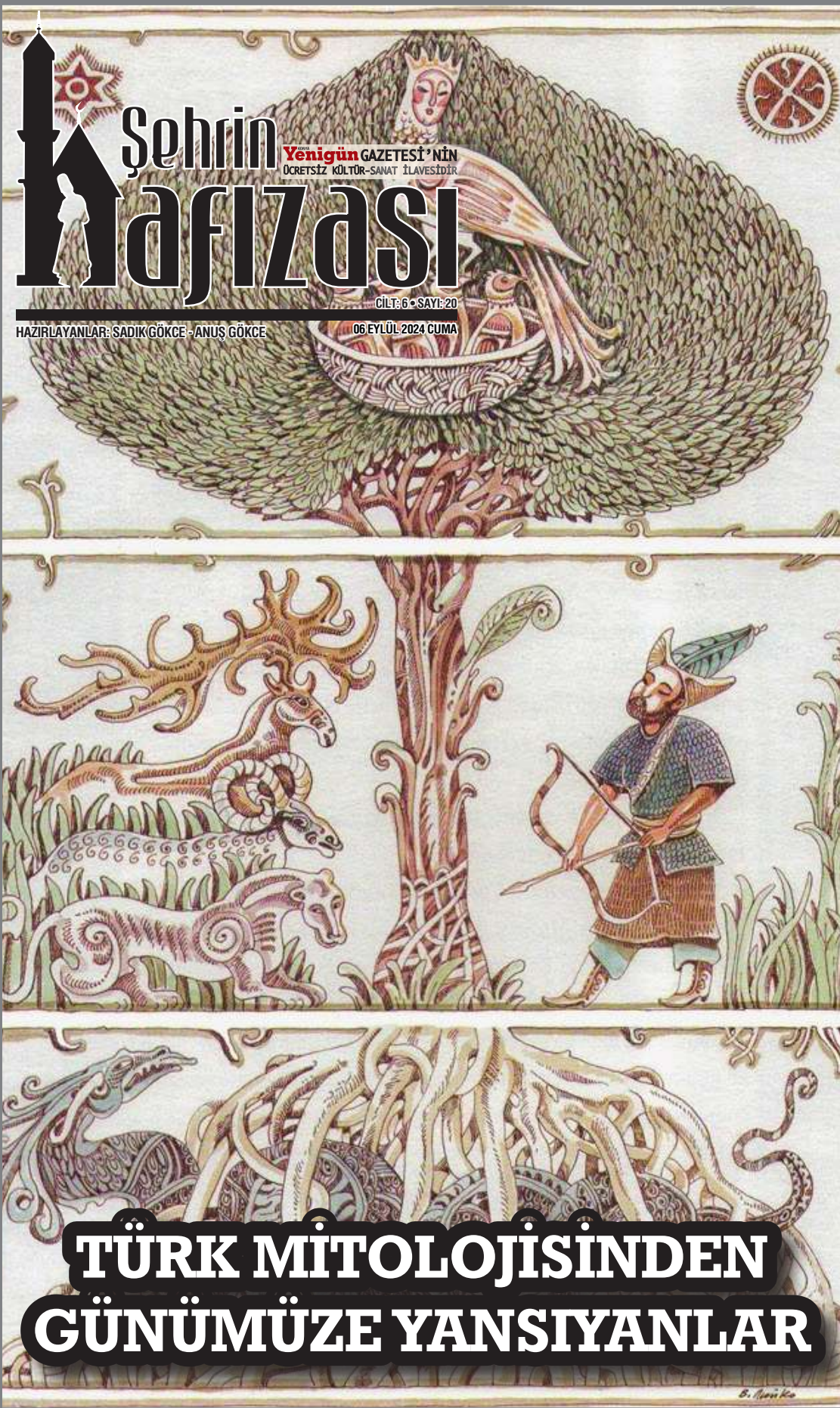

YAZILARDA EMOJİ KULLANIMI

PROF. DR. FIRDEVS GÜNEŞ

Dijital teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte insanlar sosyal medyada iletişim kurmak ve duygularını ifade etmek için semboller, simgeler ve görselleri kullanmaktadır. Dünyanın her yerinde kullanılan bu şekillere emoji denilmektedir. Emoji kelimesi Japoncadan gelmekte, "görüntü, yazı ve karakter" terimlerinin birleşiminden oluşmaktadır. TDK Güncel Türkçe Sözlükte ise emoji kelimesi "resimce" olarak açıklanmaktadır. Emoji telefon, tablet, bilgisayar gibi çeşitli dijital iletişim ortamlarında bir ruh halini, bir duyguyu, bir nesneyi, bir eylemi, bir yeri, bir yiyeceği anlatmak için kullanılan küçük şekillerdir. Bunlar çeşitli duyguları ifade eden küçük yuvarlak sanı kafalar şeklindedir. Örneğin gülün yüz 😊, ağlayan yüz 😭, gülümseyen yüz 😊, göz kırpan yüz 😜 gibi. Bir mesajı netleştirme, açıklığa kavuşturma ve içeriğini güçlendirme amaçlıdır. Telefon, tablet, bilgisayar, özel siteler ve sosyal ağlarda doğrudan erişilebilir olma özelliğine sahiptir. Klavyede görünen ve dijital iletişim sırasında kullanılan simgelerdir. Klavye ile oluşturmaya gerek duyulmadan ilgili tuşa basarak yazıya eklenmektedir. Bu özelliği nedeniyle rahat ve kolay kullanılmakta, dijital konuşmaların ayrılmaz bir parçası yapmakta, mesajlardaki bazı kelime ve cümlelerin yerini almaktadır.

Emojilerin Gelişimi

Emojilerin uzun bir geçmişi vardır. İlk kez 19. yüzyılda bazı gazetelerde neşe, üzüntü, kayıtsızlık veya şaşkınlığı ifade eden yüzler olarak kullanılmıştır. Amerikalı grafik tasarımcısı Harvey Ball, 1963 yılında bir sigorta şirketi için ünlü "gülün yüzü" tasarlamıştır. Bu gülün yüz, gözleri temsil eden iki nokta ve gülümsemeyi temsil eden yuvarlak

İÇİNDEKİLER

•YAZILARDA EMOJİ KULLANIMI
PROF. DR. FIRDEVS GÜNEŞ
•KONYA HALKEVİNİN AÇTIĞI SERGİLER
PROF. DR. MUSTAFA ÖZCAN

•MALAZGİRT DESTANI - ŞİİR
ANUŞ GÖKCE
•TÜRK MİTOLOJİSİNDEN GÜNÜMÜZE YANSIYANLAR
ANUŞ GÖKCE

Günü" olarak kutlanmaya başlanmıştır.

Olumlu Yönleri

Emojiler, dil ve kültürel engelleri aşarak günlük hayatımızın her alanına girmektedir. Sosyal medyada iletişim şeklimizin ayrılmaz bir parçası olmaktadır. Duyguları yazılı olarak aktarmamıza olanak tanımakta aynı zamanda mesajlarınıza daha eğlenceli ve estetik bir yön katmaktadır. Emojilerle ilgili bir araştırma, mesajlara en az bir emoji eklemenin etkileşimi %25 oranında artırdığını ortaya koymaktadır. Mesajı netleştirmek ve aşırı bilgi yüklemesinden kaçınmak için yazıların 3-4 emojiyle sınırlandırılması önerilmektedir. Emojinin okuyucunun dikkatini dağıtmadan mesajı desteklemek için stratejik olarak kullanılması vurgulanmaktadır. Bir resim bin kelimeye bedeldir, bazen kelimelerin anlatamadıklarını bir emoji anlatabilir. Emojiler çevrimiçi konuşmanın önemli sembolleridir. Bazı kullanıcılar, emojilerin fikir veya düşünceleri ifade etmede kendilerine çok yardımcı olduğunu ve emoji kullanmadan sohbet edemediklerini söylemektedir. Emoji kullanmadan sohbet etmeyi beden dilini kullanmadan konuşmaya benzetmektedirler. Emoji kullanılmazsa çevrimiçi sohbette bazı bilgi ve duyguların kaybolacağı, bir emoji eklendiğinde mesajın daha iyi anlaşılacağı görüşünü savunmaktadırlar. Bunların dışında iletişim sırasında emoji kullanımının çeşitli yararları dile getirilmektedir. Bunlar aşağıda sıralanmaktadır.

Dikkat çeker. Emojiler diğer görsellerden farklıdır. Bunlar insan gözü tarafından hızlı ve verimli bir şekilde işlenmektedir. Siyah

yazılı bir metinde renkli emojiler dikkati çekerler.

Anlamayı kolaylaştırır. Sözlere görsel bir şekilde ifade ederek örneklendirir ve netleştirir. Böylece daha kolay ve hızlı anlamayı sağlarlar. Aynı zamanda kişinin bulunduğu ortamı ve ruh halini gösterir. Mizahı ifade etmek ve belirsizlikleri önlemek için kullanımı kolaydır.

Kelime yerine kullanılır. Bazı kullanıcılar kelime yazmak yerine emojiyi tercih ederler. Örneğin gül yerine gül resmi, alkış yerine alkışlayan el resmi gibi.

Duyguları aktarır. Duyguları aktarmada bazen sözlü dil yeterli olmaz. Böyle durumlarda emojiler, duygulara yoğunluk katma, sözleri ve duyguları güçlendirmeye olanak tanır. Aslında yüz yüze bir konuşmada beden dilinin, yani jest, yüz ifadeleri ve bakışların rolünü oynarlar.

Evrimseldir. Herkes tarafından kolayca anlaşılır. Her yaş, her eğitim düzeyi, her sosyal sınıf ve dünyanın her yerindeki insanlara, yani çok geniş bir kitleye hitap edilebilirler. Şiddet içermez. Emojiler mesaj ve içerik yönüyle net oldukları için yanlış anlamaları önlenir. Mesajları daha nazik bir şekilde iletirler. Çatışma ortamı yaratmazlar. Kolay kullanılır. Bir tuşa basarak yazıya eklenir. İletişime derin anlam ve mizah katabilir.

Olumsuz Yönleri

Emojinin olumlu yönleri kadar olumsuz yönleri de vardır. Bunların başında yazma becerilerini olumsuz etkilemesi gelmektedir. Bilindiği gibi yazma, zihindeki duygu, dü-

şünce ve bilgilerin yazıya aktarılması işlemidir. Yazma öncesi zihindeki bilgiler gözden geçirilir, yazılacak yazının amacı, yöntemi, konusu ve çerçevesine göre gerekli bilgiler seçilir. Seçilen bilgiler bazı zihinsel işlemlerden geçirilerek düzenlenir. Bunlar sıralama, sınıflama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, değerlendirme gibi. Bu işlemler sonucu düzenlenen bilgiler sırasıyla harfler, heceler, kelimeler ve cümleler kullanılarak yazıya aktarılır. Ardından yazıyı gözden geçirme ve düzenleme gibi işlemler yapılır. Bu süreçte çok sayıda dil ve zihinsel beceri iç içe ve birlikte uygulanır. Duygu, düşünce ve hayalleri açık ve anlaşılır olarak yazmak çok sayıda beceriyi gerektirir. Bunun için öğrencilere yazma etkinlikleri yaptırılır. Örneğin düşünceleri mantıksal bütünlük içinde yazma, farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, değerlendirme, özetleme gibi. Öğrenciler bu çalışmalarla duygu ve düşüncelerini sıralama, düzenleme ile yazı kurallarını uygulamayı öğrenirler. Kısaca yazma becerileri öğrencinin dil ve zihinsel gelişimi açısından büyük önem taşır. Yazma becerisi sürekli okuma, yazma, yazdıkları inceleme, tartışma ve beğendiklerini anlatmayla gelişir. Yazma öğretimiyle öğrencilerin dil, zihinsel, sosyal, iletişim, öğrenme, anlama ve zihinsel bağımsızlık gibi becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bunun için harf, hece, kelime ve cümlelerin doğru yazılması öğretilmekte, yazma alışkanlığı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Yazılarda emoji kullanmak ise özellikle genç nesillerde yazma becerilerinin gelişimine zarar vermektedir. Çünkü sürekli emoji kullanan çocuk ve gençler bazı kelimeleri yazmak yerine emojileri tercih etmektedir. Bir süre sonra emojiler tembelliğe yol açmakta ve öğrencilerin yazma sürecini olumsuz etkilemektedir. Yani kelime yazmaktan kaçınmalarını getirmektedir. Bu durum kendilerini ifade etmek için akıcı bir dil kullanma yerine görsellere güvenen nesiller yetiştirme anlamına gelmektedir. Aynı zamanda dil ve zihinsel becerilerin kullanılmaması, zamanla bu becerilerin gerilemesi demektir. Bilindiği gibi beynimiz "kullanılan gelişir, kullanılmayan unutulur" ilkesiyle çalışmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin yazma becerilerine gereken önem verilmelidir.

Bunların yanı sıra aşağıdaki hususlara da dikkat edilmelidir.

- 1.Duygulan ifade etmek için sadece emojilere güvenmek, ergenlerin duygularını sözlü olarak ifade etme becerilerini engelleyebilir ve dijital iletişim bağımlılığına yol açabilir.
2. Emojilerin sürekli veya aşırı kullanımını yanlış anlamalara yol açarak etkili iletişimi zayıflatır ve sosyal çatışmaları şiddetlendirebilir.
- 3.Emojilere aşırı güvenmek, yüz yüze iletişimdeki duygusal ipuçlarını tanıma, izleme ve keşfetmeyi olumsuz etkileyebilir, duygusal zekânın gelişimini engelleyebilir.
- 4.Popüler olmak veya sosyal gruplara uyum sağlamak için belirli emojilerin kullanılması akran baskısı oluşturabilir ve duygusal sıkıntılara yol açabilir.

Gelecek nesillerin koruyucuları olan eğitimciler, bu durumları önlemek için çocuk ve gençlere emojileri bilinçli kullanma konusunda rehberlik etmelidir. Emojinin zihinsel sağlığa zarar vermemesi için bazı etkinlikler yapılabilir.

- 1-Yüz yüze etkileşimi destekleyin. Sözlü iletişimin önemini vurgulayarak gençleri düzenli olarak yüz yüze konuşmaya teşvik edin.
- 2-Duygusal zekâyı öğretin. Duygusal zekânın gelişimini teşvik ederek duyguları çevrimiçi ve çevrimdışı olarak anlama ve ifade etmenin değerini vurgulayın.
- 3-Emoji kullanımını öğretin. Okuyucu üzerindeki etkilerini göz önünde bulundurarak emojileri daha dikkatli kullanmayı öğretin.
- 4-Emojiye olan bağımlılığı azaltmak ve duygusal ifadenin daha doğal biçimlerini teşvik etmek amacıyla grup çalışmalarına ağırlık verin.

Kullanım Kuralları

Dijital iletişim dünyasında emojiler duyguları, niyetleri ifade etmek ve hatta mesajları pekiştirmek için vazgeçilmez birer unsur haline geldi. İletişim sürecinde emojilerin etkili ve doğru kullanımı için bazı kurallara dikkat edilmelidir. Bunlar şöyle sıralanabilir: 1.Yazıda kullanılan emoji sayısı sınırlandırılmalıdır. Yazının içeriği ile anlamlı ve tutarlı olmayan, anlamlı karıştırma tehlikesi taşıyan birden fazla emoji yerine iyi seçilmiş bir emoji kullanmak daha iyidir. 2.Cümlelerin ortasına emoji koymaktan kaçınılmalıdır. Cümle ortasına konulan emoji

Yenigün

Sahin
Hafızası

okuma kalitesini ve anlamı etkileyebilir. Bu nedenle cümle sonuna koymak veya dikkat çekmek için cümlenin başını tercih etmek daha iyidir. Ancak genel olarak cümlenin sonunu tercih etmek daha iyidir.

3. Yazı yazarken kelime yerine emoji kullanmaktan kaçınılmalıdır. Okuyucu cümle ya da metni anlamakta zorluk çekebilir ya da yanlış anlayabilir.

3.Cümlenin sonuna nokta yerine emoji konulmamalıdır. Emojiler noktalama işareti değildir. Noktalama işaretleri, soru işareti, virgül, iki nokta üst üste, tırnak işaretleri, tire, parantez gibi işaretlerdir. Hiçbir sözlükte emojilerden noktalama işaretleri olarak bahsedilmez. Bu nedenle cümlenin sonuna önce nokta daha sonra emoji konulmalıdır. Önce emoji koyma, arkasına nokta koyma doğru değildir.

4.Kullanmak istenilen emojilerin anlamı iyi öğrenilmelidir. Bu konuda ilgili kılavuzlar incelenmelidir. Hedef kitle ne olursa olsun, kullanılan emojilerin anlamları konusunda her zaman dikkatli olunmalıdır. Çünkü anlamı belirsiz olan emojiler bazı kişiler tarafından yanlış yorumlanabilir ve yazı ters etki

yaratabilir.

Sonuç

Emojiler iletişim sürecinde duyguları ifade etme, etkili anlama, dikkat çekme, kolay kullanma gibi çeşitli yararlar sağlamaktadır. Ancak bunların yanı sıra bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Bunların başında çocuk ve gençlerin yazma becerilerinin gelişimine zarar vermesi gelmektedir. Bazı çocuk ve gençler kelimeleri yazmak yerine sürekli emojileri tercih etmektedir. Zamanla emojiler tembelliğe yol açmakta ve öğrencilerin kelime yazmaktan kaçınmalarını getirmektedir. Dil ve zihinsel becerilerin kullanılmaması ise zihinsel gerilemeye neden olmaktadır. Ayrıca emojiler çocuk ve gençlerin kendilerini ifade etme becerilerini engellemekte ve dijital iletişim bağımlılığına yol açmaktadır. Sürekli veya aşırı kullanımı ise yanlış anlamaları getirmektedir. Bu nedenlerden dolayı aile ve öğretmenler emoji kullanma konusunda öğrencilere gerekli rehberliği yapmalıdırlar.

Kaynak

Güneş, F.(2013). Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller, Ankara: Pegem Akademi

309

Yenigün

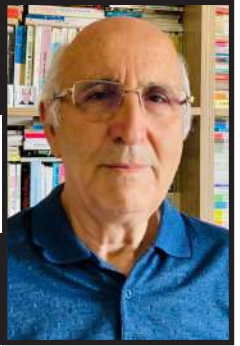
Sahin
HafızasıKONYA HALKEVİNİN AÇTIĞI
SERGİLER

Giriş

Konya Halkevi Güzel Sanatlar Komitesi'nin, resim ve fotoğrafırlarla ilgili bir hayli çalışması vardır. İnsanımızda sanat duygusu ve zevkinin incelenmesine, estetik kazanımlara, kabiliyetlerin geliştirilmesine yönelik bu çalışmalar maalesef şimdiye kadar ele alınıp incelenmemiştir. Türk milletin maddi ve manevi yönünü zenginleştirmek, estetik duygusunu yükseltmek, bilgisini ve dünya görüşünü değiştirmek, eski ve tarihi güzelliklere sahip çıkmak, ataların göz nuru, alın teri sayılan değerlerini gelecek nesillere taşımak amacını güden Halkevlerinin bu alandaki faaliyetleri incelemeye değer nitelik ve kapsamdadır. Güzel sanatlara derin bir ilginin uyandırılmasına, toplumun her tabakasına yayılmasına önderlik eden Halkevlerinin bu tutumunu Konya Halkevi özelinde değerlendirmek istiyoruz. Yerel kültür araştırmalarının önemini ve ulusal kültüre giden yolda yapılanları tespit bakımından son derece yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Halkevinde Sergiler İçin Atılan İlk Adımlar

Bu konuda ilk adımlar son derece önemlidir. Bu alandaki ilk çalışmaları kabaca tarihî sırasına göre özetleyelim ve daha sonra da halkevinde açılan sergileri gruplandırarak anlatalım: Konya Halkevi'nin ilk yıllarında Müze ve Sergi Şubesi, Tarih Kolu ve Eski Eserler Müzesi'yle işbirliği yapar. Yıpranmış ve yıkılmağa yüz tutmuş ulusal ve tarihî abidelerimizin onarılmasına ve korunmasına çalışır. Yerli Malları Koruma Kurumu'yla birleşerek ve yardımlaşarak her yıl haziran ayında Gazi Mektebi'nde bir millî sanayi sergisi açılmasına katkıda bulunur. 1934 yılın

MUSTAFA
ÖZCAN

da açılan bu sergiyi 40174 kişi gezmiş ve alışveriş yapmıştır. Yine Konya vilâyeti dâhilindeki tarihî abidelerimizin fotoğraflarından mükemmel bir koleksiyon vücuda getirir. Halkevi'nin Güzel Sanatlar Kolu'na mensup birçok kişi, İzmir'de açılan uluslararası sergi ve panayırını ziyaret etmiş, görgü ve bilgilerini artırarak dönmüşlerdir.¹

Konya Yerli Mallar Sergisi 15 Haziran'da açılır ve 10 Temmuz 'da kapanır. Bu serginin eksiksiz bir şekilde ortaya çıkarılması için Konya Halkevi de yardımını esirgemez.²

Öte yandan Konya Halkevi, bazı eski eserlerin satın alınması için uzmanlardan oluşan bir komisyon çalıştırmaya başlar. İncelemeler bitince bu eserlerin alınması için girişimde bulunulacaktır.³ "Halkevimiz Bir Yılda Neler Başardı?" başlıklı rapordan öğrendiğimize göre, 1936 yılında Halkevi'nin Müze ve Sergi Şubesi, Konya ve civarında bulunan tarihî eserlerin tamir ve himaye işiyle ilgilenmiştir. Mevcut eserlerin fotoğraflarından oluşan bir albüm hazırlığına girişmiştir. Bir resim sergisi açmak için hazırlıklar yapmıştır. Bir kıyafet müzesinin hazırlıkları tamamlanmıştır. Değerli birkaç tabloyu satın alarak Halkevi salonlarını zenginleştirmiştir.⁴ Ankara Birinci El İşleri Sergisi'ne Konya'dan katılan sanatçıların teşhir edilen eserleri arasında sergi jüri heyetince beğenilenler tespit edilmiş ve Konya Ticaret Odası'na bildirilmiş, bunlarla ilgili ödül, diploma ve madalyalar da

- 1- "Halkevi Çalışmaları", Yeni Ses, Sayı: 82, 10 Mart 1935, s.1
- 2- "Yerli Mallar Sergisi", Yeni Ses, Sayı: 131, 29 Mayıs 1935, s.1
- 3- "Halkevi Eski Eserleri Alıyor", Yeni Ses, Sayı: 385, 5 İkinci kânun 1937, s.1
- 4- Yeni Ses, Sayı: 407, 2 Mart 1937, s.3

310

Yenigün

Sahin
Hafızası

gönderilmiştir. Dereceye girenlerin adları ve el işleri basında yer almıştır.⁵ Konya Halkevi Güzel Sanatlar Komitesi, Ankara Elişleri ve Küçük Sanatlar Sergisi'nde başarı kazananlara madalya ve diplomalarını 20 Mart 1937 Cumartesi günü saat 14.00'de törenle vermiştir.⁶

Halkevinde Fotoğraf Sergisi

Konya Halkevi sadece resimle ilgilenmekle kalmamış, fotoğraf sergisi açmak istemiştir. Bu yolda yaptığı bir açıklamayla, 15 Şubat 1940 tarihinde Halkevi'nde bir fotoğraf sergisi açılacağını bildirmiş, bu sergiye katılacak amatörlerin 10 Şubat 1940 tarihine kadar yaptıkları fotoğraflardan uygun gördüklerini, kendi fotoğraflarıyla birlikte Halkevi kâtipliğine teslim etmelerini duyurmuştur.⁷ Söz konusu tarihteki amatörler fotoğraf sergisinde 152 eser teşhir edilmiştir. Bu eserlerden 48'i emekli öğretmenlerden Abdülgafar Totaysalır'a; 59'u Tahir Kurşun'a, 2'si Ferit Sayman'a, 5'i Osman Nuri Tongur'a, 18'i Faruk Saner'e, 18'i Asıl Çelik'e ve geri kalanı da Hikmet Özenler'e aittir. 17 Şubat 1940 Cumartesi günü sergiyi, Vali Yardımcısı, Parti Müfettişi, Parti Reisi, Maarif Direktörü (Müdürü) ve şehrin önde gelen kişiler ziyaret etmişlerdir.⁸ Halkevi Reisliği, bu serginin 15 gün açık kalacağını, görmek isteyenlerin her gün saat 15.00'den 17.30'a kadar Halkevine gelebileceğini bildirmiştir.⁹

Konya Halkevi, 1942 yılında da bu tür sergi faaliyetini sürdürür. 5 Birinci kânun 1942 Cumartesi günü Halkevi salonunda bir amatör ve fotoğraf sergisi açılacağı basında çıkar. Haberden öğrendiğimize göre bu sergide iyi derece alanların eserleri, Konya Halkevince ödüllendirileceği gibi Ankara'da açılacak sergiye de gönderilecektir. Halkevi yetkilileri, ilgililerden, hazırlıklarını va-

kitlice yapmalarını istemektedir.¹⁰ Ne var ki katılımcılar söz konusu tarihe kadar hazırlıklarını tamamlayamamışlar, serginin açılışı da 22 Birinci kânun 1942 tarihine ertelenmiştir.¹¹

Kitap ve Abideler Sergisi

Halkevi, Cumhuriyetin ilânından bu yana yani 29 Ekim 1943 tarihine kadar Konya'da yayımlanmış eserlere ait Halkevi Kütüphanesi'nde bir kitap sergisi açar. Bu sergiyi Cumhuriyet Bayramı'nın ilk günü öğleden sonra saat 15.00'de arzu edenlerin görmeleri için duyuruda bulunmuştur.¹² Tören günü ziyaretçilerin akınına uğrayan bu sergi, çevrede büyük bir ilgi uyandırmış ve bayramın üçüncü günü akşamına kadar yüzlerce yurttaş tarafından gezilmiştir. Bu serginin düzenlenmesinde Halkevi'nin Kurslar Komitesi Başkanı Memduh Yavuz Süslü'nün büyük gayret ve himmeti her türlü takdirin üstünde olmuştur. Yine yirminci yıl münasebetiyle Halkevi tarafından yalnız cumhuriyete ait yazıları ve Konya'da cumhuriyet devrinde yapılan işleri anlatan **Konya** dergisinin "fevkalâde nüshası" çıkarılmıştır.¹³

1947 yılındaki resim ve kitap sergisi, Muvaffak Sami Onat'a göre çok anlamlıdır. Kitap sergisi, resim sergisine nazaran çok daha iyi düzenlenmiştir. Sergide eski ve yeni harflerle irili ufaklı 100 kadar kitap ve dergi vardır. Biraz daha uğraşılsa bir o kadar kitap daha bulunabilirdi. Fakat ne olursa olsun bu sergi, Konya matbaacılığı hakkında bir fikir vermektedir.¹⁴

Halkevinde daha sonraki yıllarda "Abideler Sergisi" de açıldığını görüyoruz. 28 Ekim 1946 günü saat 16.00'da Cumhuriyetin 23. Yıldönümü münasebetiyle "Konya ve Civarının Abideleri" adlı bir fotoğraf sergisi açılmış, açılışı Halkevi Başkanı Şahabettin Uzluk yapmıştırlar. Uzluk, yaptığı konuşmanın ardından

kurdeleyi kesmiştir. Sergide hazır bulunanlar küçük salonu süsleyen geniş ve canlı çerçeveler içinde Konya ve civarı abidelerinin 400'e yakın fotoğrafını görmüşlerdir. Ayrıca 50'ye yakın büyük çapta renkli abide fotoğraflarına da yine aynı salonda yer verilmiş, bütün çerçevelerin altına abidelerin yeri ve tarihi kısaca yazılmıştır.¹⁵

Resim Sergileri

Şemsettin Areli, Askeri Ortaokul Resim Öğretmenidir. Vahit Armağan ise, Konya Eski Eserler Müzesi Müdür Yardımcısıdır. Güzel Sanatlar Akademisi mezunlarından Ressam Arel ile yine aynı akademiden mezun ve Fransa'da da çalışmış olan Vahit Armağan'ın müştereken Halkevi'nde ilk defa özel bir resim sergisi açtıkları görülmüştür.

Sergide Armağan'ın yağlı, sulu boya, füsün ve ikisi de kompozisyon olmak üzere on yedi; Arel'in de yağlı ve füsün olmak üzere sekiz tablosu teşhir edilmiştir. Sergi, 1 Haziran 1940 Cumartesi günü saat 13.00'ten itibaren on gün açık kalmıştır.¹⁶ Şehirde yepyeni bir konu ve olay olan bu serginin açılışı, çevrede büyük bir ilgi uyandırmıştır.¹⁷ Konya Halkevi Reisliği de serginin ziyaret saatlerini belirten bir duyuru yayımlamıştır.¹⁸

Erem Çalkoğlu, bu sergilerle ilgili yazdığı bir değerlendirme yazısında, sergilerin terbiyevi, yaratıcı ve teşvik edici mahiyetleri ve tesirleri üzerinde durmuş, Halkevi'nin gösterdiği faaliyet övmüş, bu gibi çalışmaların cidden üzerinde durulacak bir konu olduğunu belirtmiştir. Ona göre Türk'ün güzeli ve güzelliği sevmesi kadar doğal bir şey olamaz. Fakat bu sevgiyi de daha geliştirmek, zevkleri daha inceltmek, daha millî bir renk ve ruh vererek aşılacak da Türk sanatçısının görevidir. Açılan sergileri görmek, duyurmak, hatta etraftaki insanlara tavsiye etmek yerinde bir harekettir. Dolayısıyla kendimizin

görmemiz yeterli değildir. İnsanları, görmeleri için bunlara yönlendirmek de gereklidir.¹⁹

Halkevi'nin Ar kolu (Güzel Sanatlar) nda da görev yapan Vahit Armağan ile Ressam Şemsettin Arel'in çalışmalarından oluşan sergi, büyük bir ilgi görünce, 10 Haziran'da kapanması gerekiyorken, serginin süresi biraz daha uzatılmıştır.²⁰

Halkevi'nin 15 Birinci kânun 1940 tarihinden başlamak üzere on beş gün devam edecek olan ve her gün saat 14.00'de sonra herkesin ziyaret edebileceği bir sergi duyurusu vardır.²¹ Böyle bir sergiye katılımı sağlamak üzere Halkevi, şehirde bulunan ressam ve amatörler birer mektup yazarak davet etmiştir.²² Halkevi'nde teşhir edilmiş olan resimleri, serginin bitiminde bir jüri değerlendirmiştir. Bu jüri, bizzat resim ile iştigal eden ve resimden anlayan şu kişilerden oluşmuştur: Müze Müdür Yardımcısı Vahit Armağan, Sanat Okulu Resim Öğretmeni Sami Sümer, **Ekekon** gazetesi başmuharriri Ziya Çalık. İlkin, CHP Genel Sekreterliğinin talimatnamesi gereğince mevcut resimler tasnif edilmiş, sonra değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Buna göre gerek orijinalite ve gerek teknik bakımından Ahdi Eski'lin "Meram'da Kadın"ı birinciliği, Bayan Maide Arel'in "Rumelihisar"ı ikinciliği, Abdullah Ahat Yegâne'nin "Meram" peyzajı üçüncülüğü almıştır. Talimatnameye göre "İnce Minare" Eski'lin ve "Karatay Kapısı" ile Bayan Arel'in "Topkapı" tablosu Ankara'ya gönderilecektir. Fotoğraflardan Dr. Macit Özyay'ın "Çeşme"si birinci, Ekrem Karayel'in "Ressam"ı ikinci ve Refet Günay'ın "Manzara"sı ikinci olmuştur. Birincinin "Köylü Kız" ve "Konya Bulvarı" fotoğrafları da Ankara'ya yollanacaktır. Taramadan "Abdülhat Yegâne'nin

5- "Ankara El İşleri Sergisinde, Konya'nın Muvaffak Olan Eserleri Belli Oldu", Yeni Ses, Sayı: 411, 11 Mart 1937, s.2

6- "El İşleri, Sergide Kazananların Mükâfatları Dağıtılıyor", Yeni Ses, Sayı: 415, 20 Mart 1937, s.1

7- "Fotoğraf Sergisi", Ekekon, Sayı: 1279, 7 Şubat 1940, s.3

8- "Halkevinde Fotoğraf Sergisi Açıldı", Ekekon, Sayı: 1292, 21 Şubat 1940, s.2

9- "Fotoğraf Sergisi: Halkevi Reisliğinden", Ekekon, Sayı: 1292, 21 Şubat 1940, s.3

10- "Resim Sergisi: Halkevi Reisliğinden", Ekekon, Sayı: 1980, 19 İkinci teşrin 1942, s.4

11- "Resim Sergisi", Ekekon, Sayı: 1991, 15 Birinci kânun 1942, s.3

12- "Kitap Sergisi: Halkevinden", Ekekon, Sayı: 2134, 29 Ekim 1943, s.3

13- "Halkevinde Kitap Sergisi", Ekekon, Sayı: 2126, 4 İkinci teşrin 1943, s.2

14- Muvaffak Sami Onat, "Halkevinde Resim-Desen ve Kitap Sergisi", Ekekon, Sayı:2631, 28 Şubat 1947, s.2

311

312

Yenigün

Sahin
Hafızası

“İnce Minare”si birinci seçilmiştir. Karakalem resimlere derece verilmemiştir. Jüri düzenlediği raporunu Halkevi Reisliğine sunmuştur. Bu arada kopist gençlere tabiattan çalışmaları tavsiye edilmiş, Ev Reisliğinden de bunun kendilerine bildirilmesini istemiştir.²³ Kısa bir süre sonra Halkevi’nde sergilenmiş olan bu resimler, Ankara’da açılacak sergi için CHP Genel Sekreterliğine gönderilmiştir.²⁴ Ankara’da Halkevleri İkinci Resim ve Fotoğraf Sergisi’nde yapılan derecelendirme sonunda Vahdi Eski’ın “İnce Minare! Tablosu A serisi arasında birinciliği kazanmış ve kendisine 50 lira nakdî ödül verilmiştir. “Yegâne’nin “İnce Minare”si ise övgüye değer bulunmuştur.²⁵ Konya Halkevi Reisi Hulki Karagülle, CHP Genel Sekreterliğinden gelen takdir mektubu ile birlikte ödülleri, 15 Mart 1941 Cumartesi akşamı konferans esnasında sahip-lerine vermiştir. Ayrıca Konya Halkevi de ödül sahiplerine ayrı bir ödül vereceğini bildirmiştir.²⁶ 1941 yılı içinde Halkevi salonunda öğretmen ve genç ressamlar tarafından yeni bir resim sergisi açılmıştır. Sergiye Maide Arel, Sami Sümer, Şemsettin Arel, Fethi Tuncel, Muvaffak Sami Onat, Semahattin K. Atay, Ziya Ceral eserleriyle katılmışlardır. Toplumda estetik duygusunun gelişmesine hizmet eden bu sergide sunulan eserler arasında Maide Arel’in “Erzincan”ı, Sami Sümer’in “Eski Okuldan”ı, “Abdullah Çavuş” ve “Cem Sultan”ı başarılı bulunmuştur. Şemsettin Arel’in “Büyük Ada”sı ve “Millî Şef” portresi çok başarılı sayılmıştır. Fethi Tuncel’in “İstanbul’dan Bir Peyzajı” başarılı, Semahattin K. Atay’ın “Harpte Raydım”ı ifade itibariyle oldukça başarılı, Ziya Ceran’ın kendi portresi ve müzisyen “Massenatta”sı başarılı görülmüş, “Köyceğizden”i oldukça başarılı olarak nitelendirilmiş-

tir. Ayrıca 6 portresi de iyi eserler arasında sayılmıştır.²⁷ Öte yandan CHP Genel Sekreterliği Halkevlerine bir mektup göndererek, Halkevlerinin Onuncu Yıldönümü münasebetiyle açılacak sergiye amatör resimleri ister. Konya Halkevi de 26 İkinci kânun 1942 Pazartesi günü, oluşturduğu jüriye, amatör ressamların eserlerinden bir seçim yapar. Jüride şu kişiler bulunmaktadır: Resim Öğretmeni Sami Sümer, Kız Muallim Mektebi Resim Öğretmeni Maide Hanım, Mimar Şahap Uzluk, Av. Mümtaz Ataman, yazar Muhlis Koner. İşte bu jüri, Fethi Bey’in “Çocuk” portresini ve “Çeşme Başında” tablolarını, Ziya Bey’in de “Hatuniye Medresesi” eserini seçmiştir. Fotoğraflardan ise Posta ve Telgraf Başmüdürlüğünden emekli Eşref Bey’in eserlerini övgüye değer bulmuştur. Bütün bu eserler, Ankara’daki Parti Sekreterliği’ne gönderilmiştir.²⁸ İllerden gönderilen bu eserler, Halkevlerinin Onuncu Yıldönümü gününde Ankara’da seçilen jüri tarafından değerlendirilmiş, CHP’nin bu işe tahsis ettiği 1120 lira ödül dağıtılmıştır. Halkevlerinin 3. Amatör Foto ve Resim Sergisi’ndeki Konya Halkevi’nden Ziya Ceran ile Fuat Özel, resim sınıfında dördüncü ve beşinciliği kazanmışlardır. Jürideki kişiler, bu yılki sergide teşhir edilen eserlerin evvelkilerden daha olgun olduklarını söylemişlerdir.²⁹ Halkevi bu defa farklı bir yol izlemiş, değerli ressamların yurt gezilerinde meydana getirdikleri yurdun muhtelif köşelerine ait çok canlı eserleri Ankara’dan istemiştir. Bu değerli tabloları, Halkevi salonunda iki hafta müddetle teşhir etmiştir. Ayrıca bilhassa halka ve sanatseverlere bu tabloları görmelerini öğütlemiştir.³⁰ Yine Türk ressamlarının yurda ait değerli eserlerden oluşan bu sergiyi meraklıların gezmesi için

23- “Halkevi Resim Sergisinde Kazanan Tablolar”, Ekekon, Sayı: 1557, 31 Birinci kânun 1940, s.2
24- “Halkevinde Teşhir Edilen Resimler Ankara’ya Gönderildi”, Ekekon, Sayı: 1566, 16 İkinci kânun 1941, s.2
25- “Halkevleri İkinci Resim ve Fotoğraf Sergisi”, Ekekon, Sayı: 1602, 26 Şubat 1941, s.2
26- “Sanatkar Gençlerimize Para Mükafatları Verildi”, Ekekon, Sayı: 1618, 17 Mart 1941, s.2
27- “Halkevinde Açılan Resim Sergisi’ne Yedi Sanatkarımız İştirak Etmiştir”, Ekekon, Sayı: 1770, 10 Eylül 1941, s.2
28- “Halkevi Faaliyetleri: Resim Sergisi”, Ekekon, Sayı: 1854, 29 İkinci kânun 1942, s.2
29- “Halkevlerin Amatör ve Resim Sergisi”, Ekekon, Sayı: 1870, 7 Mart 1942, s.3
30- “Halkevinde Açılan Resim Sergisi”, Ekekon, Sayı: 2276, 2 İkinci teşrin 1944, s.5

Yenigün

Sahin
Hafızası

duyuruda bulunmuştur.³¹ Halkevinde bir ay açık tutulan bu sergi, Konya ve çevresinden yüzlerce vatandaş tarafından gezildikten sonra 2 Birinci kânun 1944 Cumartesi günü kapanmıştır.³² Konya Halkevinin bu güzel teşebbüsü takdir edilmiş, kendisinden benzeri başka eserleri de seyre imkân vermesi istenmiştir.³³ 1945 yılının önemli faaliyetlerinden birisi de İngiliz Kültür Heyeti ile Konya Halkevi’nin Güzel Sanatlar Komitesinin işbirliği neticesinde açılan sergidir. Bu, İngiliz Resim ve Grafite Sanatlar Sergisi adını alan ve 17.5.1945 Perşembe günü saat 18.00’de Vali Fuad Tuksal’ın açış konuşmasından sonra sanatseverlerle buluşmuştur. Serginin 26.5.1945 akşamına kadar süreceği kararlaştırılmışsa da³⁴ gördüğü rağbet üzerine kapanış tarihi, sonradan 28.5.1945 Pazartesi günü olarak belirlenmiştir.³⁵ **Ekekon** yazarı Namık Ayas, bu sergiyi yazısında hararetle övmüştür³⁶ Aynı gazetenin bir başka yazarı olan Basri Gökkaya da “R. Sergisini Gezerken” adlı yazısında, sergideki eserleri gözleri kamaştıran, ruhları tutuşturan bir sanat hazinesi, bir sanat zenginliği olarak nitelendirmiştir.³⁷ Halkevlerinin kuruluşunun 15. Yıldönümü münasebetiyle ev salonunda 22 Şubat 1947 Cumartesi günü bir resim sergisi açılmıştır. Açılış töreninde Konya Valisi Necmettin Ergin, CHP Müfettişi Seyhan Milletvekili Kemal Çelik, Halkevi Başkanı Şahabettin Uzluk, Müze Müdürü Zeki Oral, Millî Eğitim Müdürü Fazıl Gönen ve diğer sanatsever konuklar bulunmuştur. Vali Necmettin Ergin, açılış sonrasında sanatkarlarla resimler üzerinde konuşmuş, kendilerine iltifatla bulunmuştur.³⁸ Muvaffak Sami Onat’a göre sergide profesyonel ve amatör 5 ressamın 56

parçası vardır. Bunlardan 33’ü desen, 18’i yağlıboya, 3’ü sulu boya, 2’si de litodur. Eserlere yönelik bir katalog basılmamıştır. Eserlerin üzerlerine ya da altlarına numara konulmamıştır. Dolayısıyla yapılacak değerlendirmeler ister istemez kuş bakışı olacaktır. Muvaffak Sami Onat, Ziya Ceran’ın iki Mevlâna kompozisyonundan bahsetmektedir. Bunları desen itibariyle baştan başa hatalı bulur. Fakat “Sille Kıyafetleri” tablolarını beğenir. Elbiselerde mahallî renklere yer verdiğini belirtir. Yine Ziya Ceran’ın kurşun kalem desenlerini sağlam ve güzel bulmaktadır. Onat, aynı sergideki Şehbar Babalık’ın bir natürmortu, bir portresini, M. Kaya ile M. Erol’un yağlıboya resimlerini, genç ressam Yavuz Nuzuler’in çalışmalarını da değerlendirmiştir. Genel olarak serginin aceleye getirildiğini, titiz davranılmadığını, tasnif yapılmadığını, bütün bu eksikliklere rağmen memleket sanatı ve resmi için sevindirici bir gelişmeyle karşı karşıya olduğunu ifade etmiştir.³⁹ **Kıyafet Sergisi** Konya Halkevi yönetimi, 1943 yılında bu defa farklı bir işe kalkışır. Halkevince tedarik edilerek Ankara’da açılacak folklor sergisine gönderilmek üzere Konya’nın eski kadın ve erkek kıyafetleri bütün ayrıntılarıyla hazırlanır. En kısa sürede teşhir edilmek üzere 6 Şubat 1943 Cumartesi günü Ankara’ya gönderilir. Bu elbiseler, Ankara’dan iade edildiği zaman, Halkevinin açacağı folklor köşesinde daimî olarak kalacağı ve daha da zenginleştirileceği bildirilir.⁴⁰ **Sonuç** Konya Halkevi ilk kurulan halkevlerindenir. 9 kolun her birisiyle pek çok faaliyette bulunmuştur. Güzel Sanatlar Şubesi ise sadece sergi, resim ve fotoğraf

31- “Halkevi Reisliğinden”, Ekekon, Sayı: 2287, 2 Birinci kânun 1944, s.4
32- “Resim Sergisi”, Ekekon, Sayı: 2888, 5 Birinci kânun 1944, s.2
33- “Halkevinde Açılan Resim Sergisi”, Ekekon, Sayı: 2286, 25 İkinci teşrin 1944, s.2
34- “Resim Sergisi”, Ekekon, Sayı: 2357, 15 Mayıs 1945, s.2
35- “Resim Sergisi”, Ekekon, Sayı: 2362, 26 Mayıs 1945, s.2
36- “Hadiselerin Arkasında: İngiliz Resim ve Grafik Sanatlar Sergisi”, Ekekon, Sayı: 2359, 19 Mayıs 1945, s.2
37- Ekekon, Sayı: 2362, 26 Mayıs 1945, s.2
38- “Halkevinde Resim ve Kitap Sergisi”, Ekekon, Sayı: 2630, 24 Şubat 1947, s.1
39- “Halkevinde Resim-Desen ve Kitap Sergisi”, Ekekon, Sayı: 2631, 28 Şubat 1947, s.2
40- “Konya Kıyafetleri”, Ekekon, Sayı: 2011, 6 Şubat 1943, s.3

Yenigün

Sahin
Hafızası

rafçılıkla uğraşmaz. Bunların yanında müzik faaliyetleri hepsinden önde gelmektedir. O, ayrı bir makalenin konusudur. Daha önce de söylenildiği gibi Halkevi bu faaliyetleri yürütürken işe sıfırdan yahut deniz seviyesinden başlamıştır. Sergi açmak için resim yapmak, fotoğrafçılıktan anlamak ve bu sahada bilgi sahibi olmak gerekir. Bu gerçeği unutmayan Halkevi yöneticileri bol bol kurslar açmışlar ve bir çeşit kendi sanatseverlerini kendileri yetiştirmişlerdir. Bunun için şehrin imkânlarından, millî eğitiminden yararlanmışlardır: Kurslarda görev alan resim öğretmenleri gibi. Halkevi bu sergilere katılanları ödülendirmiştir. Hem kendi imkânlarını hem de Ankara’dan gelen ödül paralarını bu yolda kullanmıştır. Bu teşvik edici tutum, sanata ve estetiğe duyulan saygının bir ifadesidir. Öyle ki resim kursları için Ankara’dan ressam bile getirtmişlerdir. Konya’yı fotoğraflarıyla, resimleriyle, yetişen yahut yetişmekte olan sanatçılarıyla tanıtmaya çalışmışlardır. Nitekim Halkevlerinin 3 ve 4. Resim ve Fotoğraf sergilerinde ödül alan Konyalıların kimler olduğu sadece yerel basından değil ulusal basından da öğrenmek mümkündür. Sergi düzenlemek ayrı bir birikim ister. Muvaffak Sami Onat’ın da belirttiği gibi

resimlere ilişkin bilgilere ihtiyaç vardır. Tasnifin yapılması gerekmektedir. Sergide bazı açıklamalar yapılır. Pek çok eksiğin olmasına rağmen, o zamanki şartlar ve şehir için bunlar son derece yararlı ve yeni işlerdir. Bu gerçeği unutmamak gerekir. Halkevinin eskiye ait değerlerimizi, kıyafetlerimizi, eski eserlerimizi sahiplenmesi, sergi işinin bir eğitim işi olduğu gerçeğini gözler önüne sermiş olması, kültürel yapımıza kazandırdıkları hatırlanırsa, bu faaliyetlerin ne kadar ciddi ve yararlı olduğu anlaşılır. Küçük bir hatırlatma yapalım. “Sanat Ayı” başlıklı yazıdan öğrendiğimize göre Beyoğlu Halkevi’nde üç sergi açılır. 6 Haziran 1942 Cumartesi saat 16.00’da önce Prof. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu “sanat” hakkında konuşur. Daha sonra “figür” sergisinin açılışı yapılır. 15 Haziran 1942 Pazartesi saat 18.00’de Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar’ “sanat” konusunda konferans verir, ardından “Peyzaj” sergisi açılır. 23 Haziran 1942 Salı saat 18.00’de Prof. Leopold Levi’nin “sanat” başlıklı konuşmasının(konferansının) ardından “Desen ” sergisini açarlar.⁴¹ Bu örnek bize, Konya Halkevi’nde de buna benzer bir yol izlenebileceğini düşündürmektedir. Yani önce o konuda bir konferans, ardından sergi açılışı yerinde olurdu, bilgilendirici olurdu.

41- “Sanat Ayı: Beyoğlu Halkevi’nde Üç Sergi Açılıyor”, En Son Dakika, Sayı.985, 1 Haziran 1942, s.2

ACZİMİN GİRYESİ

KİMSEYİ İNCİTME

Kimseyi incitme sakın, dünyanın bin bir hâli var,
Cihan şâhi olsan da, her kemâlin bir zevâlî var.
6 Eylül 2024

Ahmet Sevgi

Yenigün

Sahin
Hafızası

MALAZGİRT DESTANI

Romen Diyojen bir gün beylerin çağırıyordu
Asker toplayıp büyük bir ordu kuruyordu

Davar çobanlarını geldiği yere sürelin
Anadolu’yu Türk’ten kurtaralım diyordu

En kısa bir zamanda ordusu hazır oldu
Anadolu Alpleri haberin veriyordu

Her ile vardığında orduya er katılıp
Diyojen’in ardından yüz binler yürüyordu

Güciyle gururlanıp bîperva gidiyordu
Türkleri anayurttan atarım sanıyordu.

Türklerin kumandanı şehinşah’ı Alparslan
Bir miktâr hediyeyle elçi gönderiyordu.

Mağrur kral kendini o kadar çok beğenmişti
Türklerin elçisini kabul da etmiyordu.

Elçi ne yaptıysa bir anlaşma yapamadı
Bu barış ancak Rey’de olur buyuruyordu

1071 Malazgirt’te ordu sıraya giriyordu
Alparslan baş kumandan emirler veriyordu

Günlerden cuma idi namazın edip
Göz yaşları içinde namaza varıyordu

Ya rabbi şu gördüğün ordu senin adını
İla etmek için her an hazır duruyordu

Ya maksuda erişti ya da bir şehitlik ver
Her hükümüne razıyız Rahmana yüz sürü-
yordu

Sen Mansur’sun bizleri yaradan Tanrım
Muzafer eylemen mi diyerek soruyordu

ANUŞ GÖKCE

Alp Arslan’ın sözüne on binler cevap verdi
Bir can nedir önüne bin canı seriyordu

Dönersek namerdiz ey yüce başbuğumuz
Sağ kalcıkça kan döker baş alnız diyordu

Alparslan’ın emriyle hücumla kalkan her
nefer
Kendinden kat kat fazla düşmanı kırıyordu.

Muş, Malazgirt ovası görmedi böyle
düşün

Mahşer yeriydi sanki can canı deriyordu

Bizans ordusundaki Türkler baktılar ki
kandaş

Saf değiştişirip kardeş yarasın sarıyordu.

Uzlarla Peçenekler Bizans’a yüz çevirdi
Kafirdere vurdukça çemberi yarıyordu.

Üç saatte çözüldü Diyojen’in ordusu
Kendisi esir düştü sonunu görüyordu.

Alparslan onu geri tahtına oturttu
Gayet iyi davranıp anlaşma yapıyordu

Amuş der idi bu destan henüz burda bitmedi
Türkler Dumlupınar’da sınavın veriyordu

17 Ağustos 2024 Havzan/KONYA.

TÜRK MITOLOJİSİNDEN
GÜNÜMÜZE YANSIYANLARANUŞ
GÖKÇE

Sevgili Okurlarım,
Ağustos ayının ortalarına doğru bize yine bir İzmir yolu gözüktü. Kızım TUS sınavına girerek İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesine KVC bölümüne kaydını yaptırdı. Konya'daki iki buçuk yıllık eğitimini gözden çıkardı. Bizler de anne baba olarak kızımızın arkasında durduk ve Hatay'da ev tuttuk. Evini yerleştirdik, eksikliğini gördükten sonra Konya'ya geri döndük. Konya'ya dönmeden birkaç gün önce anne sizlerin sıkılmamanız için kültürel bir program bulmalıyım dedi. Araştırmırken Konak Belediyesi Sanathan Kültür Merkezinde ilginç bir söyleyiş buldu: "Türk Mitolojisinin Günümüze Yansımaları". Konu Türk mitolojisi olur da Anuş ve Sadık Gökçe dururlar mı yerinde. Hemen 15 Ağustos Perşembe akşamı soluğu Konak'ta aldık. Programı sunan İzmir Kâtip Çelebi Öğretim Görevlilerinden ve Simirna Antik Kenti Kazı Başkanı Prof. Dr. Akın Gürsoy. Konuşmacı

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırma Enstitüsü Türk Halk Bilimi Öğretim Görevlisi Prof. Dr. Pınar Fedakâr. Akın Gürsoy'un moderatörlüğünü yaptığı söyleyiş oldukça etkileyiciydi. Türk mitolojisi için uzun bir saha çalışmasını yapan Pınar Hoca bizlere Türk mitolojisini, yaratılış ve türeyiş destanını, Türklerin Ergenekon'dan çıkışını, eski Türklerin inançlarını, sosyal yapısını, kutsallarını anlattı. Pınar Hoca, yaratılış destanında "Yer ve gök yaratılmadan önce büyük bir karanlık vardı. Tanrı Karahan (Ülgen) canı çok sıkıldı. Yüzerken Erliği yarattı. Tanrı Karahan Erliğe emretti. Git denizin altına gir ve toprak çıkar; karaları, dağları, ovaları yeryüzünü yaratayım dedi. Erlik suyun dibine girdi. Ağzındaki toprakla Tanrı'nın yanına geldi. Toprağı erlikten alan Tanrı suyun üstüne

317

serpti ve yeryüzünü yarattı. Erlik yaratma konusunda Tanrıya hasetlik ederek toprağın bir kısmını ağzında tuttu. Tanrı dünyayı dümdüz yaratmıştı. Erlik ağzındaki toprağı kusarak dağlar ve tepeler meydana geldi. Yaratmada Tanrı ile yarışa giren erliği Tanrı yedi kat yerin dibine gönderdi. Sonra da kendine dost olarak kişiöğlunu yarattı. Sibirya'da Saka Türklerinde bu inanç hâlâ geçerliliği korumaktadır." diyerek Türk mitolojisinden örnekler verdi. Türklerin tabiatteki olaylardan etkilendiklerini, kendileri için güzel ve faydalı olanlara iyi ruhlar, kötü ve karanlık olanlara kötü ruhlar adını veriyorlar. Yılın belirli aylarında, hasat zamanlarında, yıl güzel ve verimli geçti ise Gök Tanrı'ya dualar ediyorlar ve kurbanlar kesiyorlar. Her yerin bir sahibi olduğunu söyleyen Pınar Fedakâr, halen bu inancın Müslümanlığı kabul etmiş Türkler arasında çok yaygın olduğunu ifade ediyor. Pınar hoca konuşmasına şöyle devam etti: "Tık tık tık. İzin almak. Eski Türk inanışına göre her yerin bir sahibi vardır. Destur diyoruz. Onlardan izin alarak giriyoruz. Ninelerimiz hep der. Eşiğe oturma, çarpılırsın. Akşamüzeri dışarıya süpürüntü dökme, sana uğrarlar." Türk mitolojisinde Tanrı Ülgen'den sonra en önemli figürün "Umay Ana" olduğunu belirten Pınar Fedakâr, "Umay, bir tanrıçadır.

Doğurganlığı ve bereketi temsil eder. Anadolü'da Kibela olarak temsil edilmiş olabilir. Umay Ana, sadece bir tanrıça değildir. O, doğum yapan kadınları ve bebekleri kötü ruhlardan korur. Halk, arasında "albastı", "al karısı" diye bilinen bir varlık vardır. İslamiyet'te bunun adı kötü bir cindir, ya da dişi şeytandır. Batı toplumunda ise "cadı" kavramıyla karşılık bulur. Al karısı lohusa kadınlara musallat olur. Onu ve bebeğini boğar. Türkler bunun için lohusa kadınları hiç yalnız bırakmazlar." Diyerek Umay ananın fonksiyonlarını anlattı ve hâlâ isim kız çocuklarına isim olarak verildiğini belirtti. Kırk çıkarma Anadolu'da çok yaygındır. Türkler İslamiyet'le birlikte eski geleneklerini yeni öğrendikleri dinin esasları ve uygulamaları ile harmanlayarak Gök Tanrı inancında bulunan örf ve adetlerini, törenlerini uygulamışlardır. Doğum yapan kadının yakın akrabalarından birisi 40 gün boyunca bekler. Kırkıncı günün sonunda bebek ve anneye 40 çıkarma merasimi yapılır. Kırk tane taş toplanır. Taşlar banyo yapılacak suyun içine atılır. Dualar eşliğinde bebek ve annesi yıkanır. Bebeğe ve annesine hediyeler verilir. Eski Türklerin Şamanist olduğunu belirten Prof. Dr. Pınar Fedakâr, "Şamanizm aslında bir din değildir. Bir ritüeldir. Bir törendir. Türklerin esas dininin Gök Tanrı Dinidir, her

318

şeyi yoktan var eden Mutlak bir gücün varlığına inanılır. Emirlerini yerine getirmek için bazı yardımcılar vardır. İyi ruhların Tanrının emirlerini insanlara bildiren ve tabiat olaylarını yöneten varlıklardır. Erlik, şeytandır. Kötü ruhu temsil eder ve Gök Tanrı onu yedi kat yerin dibine göndermiştir. Tanrıça Umay, bolluk ve bereket tanrıçasıdır. Aynı zamanda insanlara nimet veren ve koruyandır. İnsanlar korktukları hayvanları ve tabiat olaylarını kutsallaştırmışlardır. Korktuklarının gerrinden uzaklaşmak ve kurtulmak için Kam veya Şaman denilen din adamlarına müracaat etmişlerdir. Bunun için din adamları toplumda saygın bir yer edinmişlerdir. Herkes kam olamaz. Kam çok tecrübeli kişidir ve hükümdar dahi yapacağı işleri ona danışır. Ne zaman savaşa çıkılacağını, nasıl barış yapılacağını, hangi günün merasim için uğurlu sayılacağı vs. hakana bildirmekle görevlidir. Kam sadece dinsel ayınlar düzenlemekle görevli değildir. Onların hastaları (sayru) tedavi etmek gibi bir görevleri daha vardır. Halk hekimliği yaygınlaşmadan önce bu görevi kamlar veya şamanlar üstlenmişlerdir.

Hastalığa tutulan kişi şamanın yanına getirilir. O da özel kıyafetlerini giyerek davuluyla birlikte değişik ezgiler seslendirerek dans eder, sıçır. İnanca göre kamlar ruhlarla görüşebilen, onlarla irtibata geçebilen özel insanlardır. Dans esnasında transa geçerek baygınlık geçirirler. Bu sıçırma esnasında yedi kat göğe çıkıp tanrıya dua ettiği, yedi kat yerin altına kadar kötü ruhları kovaladığına inanılır. Hasta iyileşmeye başladığı zaman şaman kendine gelir. Halk arasında "Etekleri zil çalmak" diye bir deyim vardır. Bu deyim ifade ettiği mana hem sevinç hem de korkudur. Kamın elbisesindeki ziller ve demir parçaları şangır şangır ses çıkararak kötü ruhları kovar. Eğer hasta iyileşmeye başladıysa kötü ruh uzaklaşmıştır. Sonra hasta sahiplerine ne yapmaları gerektiği hakkında şaman bilgi verir. Pınar Fedakâr hoca daha pek çok konuda Türk mitolojisinden örnekler vermişti. Ben sadece aklımda kalanları yazdım. Kendisine ve Moderatör Prof. Dr. Akın Gürsoy'a, Sanathan Gösteri Merkezi görevlilerine çok teşekkür ediyorum. Çalışma hayatlarında başarılar diliyorum.

MESNEVÎ'NİN GÖLGESİNDE

**بعد ضد رنج ان ضد د کر
رودهد یعنی کشاد وکروفر**

*Zahmetten, eziyetten sonra da onun zıddı yani genişlik, zevk ve neşe yüz gösterir.
(Hz. Mevlânâ)*

ZORLUK VE KOLAYLIK
*Bir zorlukla karşılaştığın zaman, sakın ümitsizliğe düşme,
Her zorluktan sonra bir kolaylık vardır; sen tek doğruluktan şaşma.
6 Eylül 2024*

(Ahmet Sevgi)

319

HAZIRLAYAN
SADIK GÖKÇE

Yenigün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

Çumra'mızın
sesi olmaya
**Devam
Ediyoruz**

ÇUMRA

9 BİN YILLIK DELIKANLI

Geçmişten

Günümüze

ÇUMRA

3. Cilt

**9 BİN YILLIK DELIKANLI ÇUMRA
İLAVEMİZİN 3. CİLDİ DE KİTAP
HALİNDE BASILDI. MUTLUYUZ...**

320